

Planeringsstrategi för Valdemarsviks kommuns översiktsplan

Antagen av kommunfullmäktige 2023-09-25 § 93

Sammanfattning

Under 2022/2023 har Valdemarsviks kommun genomfört en planeringsstrategi som gör en bedömning av översiktsplanens aktualitet. Översiktsplanen antogs under 2018 och har därmed varit gällande under en mandatperiod.

Bedömningen grundar sig via dialogarbeten som har genomförts med tjänstepersoner från olika sektorer och inspel från politiker sittande i kommunfullmäktigeberedning för översiktlig planering.

Utredningsarbetet med planeringsstrategin visar att översiktsplanen följer lagstiftningen trots de förändringar som har skett i omvärlden sedan 2018. Vid ett framtida arbete att göra en ny översiktsplan behöver kommunen ta ställning till förändrade omständigheter i omvärlden.

Arbetet har även belyst att det finns vissa brister i gällande översiktsplan och efterfrågan på vissa revideringar. En översiktsplan kommer alltid att ha en viss mängd av brister i form av felskrivningar eller utdaterat underlag då översiktsplaner generellt har lång livstid då dokumentet ska vara en strategisk plan över tid. Bedömningen är att dessa brister i sig inte är tillräckliga för att påverka aktualiteten av översiktsplanen.

I och med att översiktsplanen enbart har varit gällande i en mandatperiod behövs det ytterligare tid för att ställningstaganden ska få genomslag. Det återstår även många utpekade utvecklingsområden att pröva för exploatering.

Den sammanvägda bedömningen är att översiktsplanen är aktuell och ska fortsätta gälla. Vid nästa planeringsstrategi efter valet 2026 görs en ny bedömning om översiktsplanens aktualitet.

Innehåll

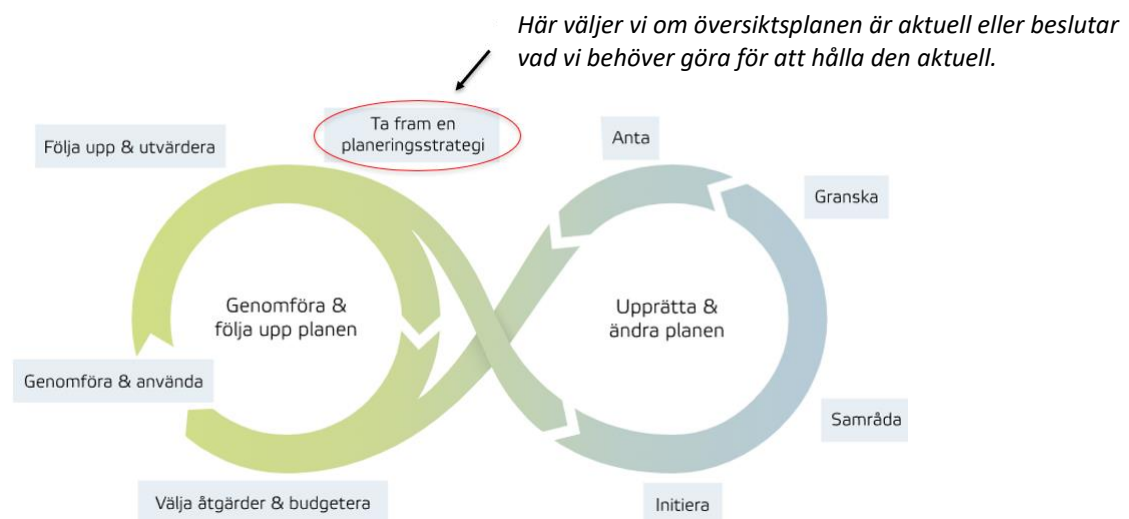
Planeringsstrategi för Valdemarsviks kommuns översiktsplan.....	1
Sammanfattning	2
Bakgrund	4
Syfte.....	4
Process.....	4
Övergripande förändringar utanför kommunen.....	6
Nationellt.....	6
Plan- och bygglagen och Miljöbalken	6
Barnkonventionen	6
Skydd mot olyckor.....	6
Digital översiktsplan	7
Riksintresserevidering.....	7
Havsplan för Östersjön	8
Gestaltad livsmiljö	8
Regionalt	8
Regional utvecklingsstrategi	8
Gemensamt utvecklingsprogram för kust- och skärgård i Östergötland och Småland 2030	8
Regional vattenförsörjningsplan 2020	9
Bedömning av översiktsplanens aktualitet	9
Valdemarsviks översiktsplan.....	10
Vision Valdemarsvik 2025	11
Bedömning av översiktsplanens aktualitet	11
Uppföljning av översiktsplanen	13
Lov- och planärenden.....	13
Bostadsbyggandet	14
Miljökonsekvensbeskrivning	15
Miljökvalitetsnormer	16
Förorenade områden	16
Lagkrav enligt plan- och bygglagen.....	16
Bedömning av översiktsplanens aktualitet	19
Slutsats och rekommendation.....	21
Bilaga 1. Skillnader i riksintresse för yrkesfiske från att översiktsplanen antogs.....	22
Bilaga 2. Skillnader i riksintresse för friluftsliv sedan översiktsplanen antogs.....	23

Bakgrund

1 april 2020 ändrades 3 kap i plan- och bygglagen med syftet att få Sveriges kommuner att jobba mer kontinuerligt med sina översiktsplaner. Översiktsplanerna ska vara framåtsyftande och hållas aktuell. Denna lagändring har kommit att kallas för planeringsstrategi och ersätter det som tidigare kallades för aktualitetsprövning.

En planeringsstrategi, alternativt en ny översiktsplan, ska antas senast 24 månader av kommunfullmäktige efter ett ordinarie val annars blir översiktsplanen automatiskt inaktuell. Det innebär bland annat att standardförfarande, samordnat förfarande eller förenklat förfarande inte kan tillämpas vid framtagande av detaljplaner.

Valdemarsviks kommun har efter det ordinarie valet 2022 genomfört en planeringsstrategi för att pröva översiktsplanens aktualitet.

Figur 1. Boverkets processbild för kontinuerlig översiktlig planering

Syfte

Syftet med planeringsstrategin är för kommunen att ta ställning till förändrade planeringsförutsättningar betydelse för översiktsplanens aktualitet samt kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen.

Process

Avgränsningen för planeringsstrategin har varit *Översiktsplan för Valdemarsviks kommun*.

Arbetet genomfördes under hösten 2022 och början av 2023. En workshop om översiktsplanens aktualitet hölls med en tvärsektionell arbetsgrupp under november 2022. Dialogsmöten hölls även med kommunfullmäktigeberedning kontinuerligt under processen.

Länsstyrelsen ska enligt plan- och bygglagen i ett underlag redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet minst 2 år innan ett ordinarie val. Länsstyrelsen skickade ett sådant underlag 2020-12-18.

Arbetet har genomförts av:

- Planarkitekterna Johanna Knutsson och Douglas Nilsson
- Styrgrupp: kommundirektör Karl Öhlander och plan- och bygglovschef Aline Eriksson

Kommunfullmäktigeberedningen har bestått av:

- Göran Hargestam (SD), ordförande
- Anders Jonsson (M)
- Per-Ola Birgersson (LPo)
- Örjan Carlsson (S)
- Göran Karlsson (C)
- Annelie Noort (KD)
- Jonas Andersson (V)

Övergripande förändringar utanför kommunen

Kapitlet berör den sammanställning av nationella och regionala mål som har förändrats sedan översiktsplanen antogs och som kan påverka översiktsplanens aktualitet. Förvaltningens syn på förändringarna framgår under varje del.

Nationellt

I en översiktsplan ska kommunen redovisa nationella mål som har betydelse för kommunens ställningstaganden. Nedan redovisas de mål och lagar som har betydelse för Valdemarsvik.

Plan- och bygglagen och Miljöbalken

Det sker ständigt förändringar i plan- och lagen och miljöbalken som påverkar kommunernas arbete med den fysiska planeringen. Två ändringar som påverkar översiktsplaners framtagande framgent är:

- Augusti 2018 infördes krav om att kommunens syn på risker för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra ska redovisas i översiktsplanen (SFS 2018:1370).
- Ett nytt 6 kapitel infördes januari 2018 i miljöbalken vilket förändrar kraven på innehållet i översiktsplanen och arbetet med att ta fram planen gällande miljöbedömningar (SFS 2017:965)

Valdemarsviks kommuns översiktsplanen behandlar klimatanpassning i kapitlet 5. Allmänna intressen och riktlinjer. När Valdemarsvik tar fram en ny översiktsplan behöver ställningstaganden ses över.

För gällande översiktsplan har det skett en miljöbedömning. Lagändringen i miljöbalken blir aktuell vid framtagande av en ny översiktsplan.

Barnkonventionen

1989 kom Barnkonventionen som är en internationell konvention för att få världens regeringar att jobba med barns rättigheter. Sverige har länge varit ansluten till barnkonventionen och succesivt jobbat in barnens rättigheter i svensk lagstiftning.

1 januari 2020 blev hela konventionen svensk lagstiftning (SFS 2018:1197).

Valdemarsviks kommuns översiktsplan upprättades innan konventionen i sin helhet blev svensk lagstiftning men benämner inte barnkonventionen.

Översiktsplanen behandlar bland annat barnens perspektiv i planeringen via visionsuppfyllelsen i 3.2 *En plats för alla*.

Skydd mot olyckor

1 juni 2022 trädde förändringar i förordning (2003:789) om skydd mot olyckor ikraft som innebär att en beredningszonerna kring kärnkraftverk blir större. Det har även tillkommit en ny zon, planeringszon, som omfattar ytan 100 kilometer från ett kärnkraftverk. Detta medför att

Valdemarsviks kommun ingår i den så kallade planeringszonen i och med avståndet till kärnkraftverket i Oskarshamn.

Inom planeringszonen ska det finnas extra beredskap vid en eventuell kärnkraftsolycka.

I och med att förordningen ändrades efter att Valdemarsviks kommuns upprättade sin översiktsplan behandlas inte denna punkt.

Det är Länsstyrelsen i Östergötland som har det övergripande ansvaret.

Digital översiktsplan

Regeringen har gett ett flertal myndigheter i uppdrag att arbeta med utvecklingen av en digitalt anpassad plan- och bygglagstiftning med syfte om att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Målet är en helt digital samhällsbyggnadsprocess.

För översiktsplanering innebär detta att regeringen har gett Boverket i uppdrag om att ta fram föreskrifter och digital standard. Boverket har numera lanserat ÖP-modellen 2.1 som är en databasmodell kommunerna kan använda för att lagra och arbeta med sin översiktsplan. I nuläget är det enbart rekommenderat att kommunerna använder sig av Boverkets modell.

Via *Rapport (2021:27) Översikts- och regionplan i en digital miljö* framgår det att Boverket föreslår ändringar i plan- och bygglagen och menar att översiktsplanens information ska tillgängliggöras och behandlas digitalt. Regeringen har beslutat att alla nya översiktsplaner som påbörjas efter 1 januari 2027 ska vara digitala.

Valdemarsviks kommuns översiktsplan är inte digital och det finns inga förslag om lagkrav om att gällande översiktsplaner ska digitaliseras.

Vid eventuell framtagande av ny översiktsplan borde målsättningen vara att ta fram en digital översiktsplan. Detta kommer bli ett krav från och med 2027 och Valdemarsvik behöver därmed bygga upp en digital infrastruktur för att göra digitala översiktsplaner.

Riksintresserevidering

Det pågår en riksintresserevidering succesivt och Sveriges myndigheter jobbar i olika takter för att granska och se över sina riksintresseanspråk. Detta kan medföra att vissa riksintresseanspråk som visas i översiktsplanen kan se annorlunda ut i nuläget.

Länsstyrelsen har via sitt planeringsunderlag meddelat att Riksintresset för yrkesfiske har reviderats. Riksintresseområdet Västervik utsjöområde ligger nu utanför Valdemarsviks kommun.

Riksintresset för friluftsliv ha även ändrats. Se bilaga 1 och 2.

Det är bra att känna till om det sker revideringar i riksintressen men det påverkar inte översiktsplanens ställningstagande i stort.

Havsplan för Östersjön

Havs och Vattenmyndigheten har arbetat fram en havsplanering för Östersjön som regeringen beslutade om den 10 februari 2022 vilket ger vägledning om vattenanvändningen. Havs och Vattenmyndigheten har fått i uppdrag att revidera havsplanerna.

Valdemarsviks kommun belyser havsplaneringen i översiktsplanen och nämner Havs och Vattenmyndighetens arbete. Förändringar i anspråk sedan översiktsplanen och Havsplanen antagits kan ha skett men inte studerats närmare.

Gestaltad livsmiljö

Propositionen ”Politik för gestaltad livsmiljö” (Prop. 2017/18:110) som riksdagen antog 2018. Målet är att ”arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där att ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.”

I översiktsplanen finns det inget uttalat mål om gestaltad livsmiljö och arkitektur. Kulturmiljön ses som viktigt att beakta i Valdemarsviks kommun.

Regionalt

Nedan kommer en redovisning över några av de berörda regionala målpunkterna som berör Valdemarsviks översiktsplanering. Regionen och länsstyrelsen jobbar frekvent med att ta fram underlag och utredningar som kan vara hjälpsamma i kommunernas arbete med fysisk planering.

Regional utvecklingsstrategi

Den regionala utvecklingsstrategin för Östergötland (RUS) antogs i oktober 2021 och beskriver regionens gemensamma utveckling med sikte på 2040.

Arbetet har nu gått vidare till att ta fram tillägget Regional rumslig strategi.

I gällande översiktsplan finns den tidigare versionen av regional planering beskriven; Regionalt utvecklingsprogram 2030 för Östergötland (RUP). Denna har ersatts helt och hållet av RUS:en.

Gemensamt utvecklingsprogram för kust- och skärgård i Östergötland och Småland 2030

Region Östergötland tillsammans med Norrköpings-, Söderköpings-, Valdemarsviks-, Västerviks-, och Oskarshamns kommun har arbetat fram ett gemensamt utvecklingsprogram för att ge en samlad bild av förutsättningar och utmaning inför planering i kust- och skärgårdsområdet. Det pågår diskussioner om att eventuellt revidera skärgårdsprogrammet.

Valdemarsviks kommun har med samrådsversionen av det gemensamma utvecklingsprogrammet i översiktsplanen. Eventuella förändringar i ställningstaganden mellan samråd och antagandeversion har inte studerats närmare.

Regional vattenförsörjningsplan 2020

Länsstyrelsen i Östergötland har upprättat en Fördjupad vattenförsörjningsplan 2020 som syftar till att ta ett helhetsgrepp över Östergötlands vattenförsörjning och skapa en samsyn kring gemensamma prioriteringar och åtgärder.

Länsstyrelsen har via sitt planeringsunderlag meddelat att det har tillkommit en vattenförekomst som är skyddsvärd i Valdemarsvik, Gusum (WA83939262).

Valdemarsviks kommun benämner problematiken, lösningar och åtgärder för befintlig vattenförsörjning i översiktsplanen.

Bedömning av översiktsplanens aktualitet

Förändringar i lagstiftning och nya nationella och regionala strategier sker kontinuerligt och påverkar Valdemarsvik kommuns planering. Det är därför viktigt att Valdemarsvik aktivt deltar i de remisser och regionala sammanhang som finns för att möjliggöra en påverkan som är fördelaktig för Valdemarsvik.

Förändringarna som har redovisas ovan kommer påverka Valdemarsvik vid en framtida planering men förändringarna i sig påverkar inte de ställningstaganden i markanspråk som Valdemarsvik kommun har angett i översiktsplanen.

Den slutgiltiga bedömningen är att förändringar inte påverkar översiktsplanens aktualitet.

Valdemarsviks översiktsplan

Valdemarsviks kommuns översiktsplan antogs 26 mars 2018 med horisonten 2040 och grundar sig i *Vision Valdemarsvik 2025 – I balans med naturen*.

Översiktsplanen hänvisar även till andra kommunala planer och program, exempelvis Naturvårdsprogram, Energiplan och handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor (2003:778). Under varje mandatperiod ska kommunen även ta fram nya ställningstaganden om bostadsförsörjning.

Ställningstaganden för kommunens planer och program har olika löptid som är viktig att synliggöra. Blå färg representerar handlingar som berör översiktsplanen. Resterande är handlingar som antingen står beskriva i översiktsplanen eller handlingar som enligt lagstiftning ska stas fram (listan är inte uteslutande).

Tidsperspektiv:

Vision Valdemarsvik 2012 - 2025				
Översiktsplan 2018 - 2040				
Energiplan 2011 - 2020				
Riktlinjer för bostadsförsörjning varje mandatperiod				
Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst varje mandatperiod				
Kommunal risk- och sårbarhetsanalys varje mandatperiod				
Planeringsstrategi ska antas 24 månader efter ordinarie val				
Eventuellt att en ny översiktsplan kan påbörjas 2025/2026				

I översiktsplanen står det beskrivet om uppdrag som ska slutföras:

Uppdrag som ska genomföras enligt översiktsplanen:	
Vatten- och avloppsvatten (VA)- plan	Planprogram för Fyrudden/Ekön
Kulturmiljöprogram	Naturvårdsprogram
Handlingsplaner för klimatanpassning inom de förvaltningar, kommunala bolag och interna verksamheter som påverkas	

Inga av de beskriva uppdragen är genomförda sedan översiktsplanen antogs.

Det finns en samrådshandling av VA-plan från 2016. Inför förändrad lagstiftning är det obligatoriskt för kommunerna att ta fram en skyfallsplan. VA-kontoret har därmed på nytt påbörjat arbetet med att ta fram en vattentjänstplan.

För kulturmiljöplanen och naturvårdsprogrammet har inventeringar genomförts men arbetet med att färdigställa handlingarna har stannat av.

Planprogram för Fyrudden/Ekön har inte genomförts. Ett planprogram (planprogram är en förstudie inför detaljplan som sätter ramar över hur detaljplaner ska utformas). Det finns dock en framtagna detaljplan för Gryts Prästgård 1:37 m.fl. (Ekön) som började gälla 2022-10-10. Även om planprogrammet aldrig genomfördes bedöms syftet uppfyllt i och med

arbetet med detaljplanen. Förvaltningen rekommenderar därför kommunstyrelsen att upphäva uppdraget om att ta fram ett planprogram för Fyrudden/Ekön.

Förvaltningarna har inte tagit fram handlingsplaner för klimatanpassning men jobbar kontinuerligt med frågan.

Vision Valdemarsvik 2025

Vision Valdemarsvik 2025 antogs under 2012 efter dialogarbete med medborgare och företag i kommunen. Den bygger övergripande på att kommunen ska vara i balans med naturen och att detta ska genomsyra de kommunala verksamheterna. Visionen har konkretiserats till 6 stycken målområden.

- Östersjöns ledande miljökommun
- En plats där alla kan växa och trivas
- En upptäcktsresa bland miljöer och människor
- En naturlig arena för aktiv livsstil
- En plats i världen att vara stolt över
- Ett näringsliv med självförtroende

Målområdena har i sin tur inarbetats i översiktsplanen genom att knyta de olika teman i *kapitel 3 Planförslag och måluppfyllelse* till ställningstaganden över hur visionen ska uppfyllas.

Till exempel visar sig det genom *kapitel 3.1 Perspektiv på Valdemarsvik* där måluppfyllelsen sker genom att kommunen bland annat ska utvecklas som boendekommun och att samarbetet inom regionen och över gränserna ska uppmuntras.

Bedömning av översiktsplanens aktualitet

Valdemarsviks översiktsplan har varit gällande i en mandatperiod och har sikte på 2040. Ställningstagande om översiktsplanens aktualitet baseras delvis på vilka förändringar som har skett och hur stor del av måluppfyllelsen av översiktsplanen som har förverkligats.

Genom att granska tidsperspektiven för översiktsplanen och visionen finns det ett glapp i ”slutdatum”. Visionen kommer fortsättningsvis vara en del av översiktsplanen även efter 2025 men framgent behöver det tas ett kommunalt ställningstagande hur visions-arbetet ska framskrida. Nästa planeringsstrategi ska tas efter valet 2026 och en utvärdering hur visionen påverkar översiktsplanens aktualitet ska därmed ske vid det tillfället.

I nuläget har Valdemarsviks kommun inte något eget kartsystem, GIS-samordnare eller strategiskt arbete med digital infrastruktur. Det bedöms därmed inte som möjligt för Valdemarsvik i nuläget att ta fram en digital översiktsplan. Lagkravet att kommunerna måste ta fram en digital översiktsplan blir gällande över översiktsplaner som påbörjas 2027, men

det börjar redan bli praxis att kommunerna tar fram digitala översiktsplaner för att dra nyttorna av att lagra information digitalt.

Ska Valdemarsviks kommun ta fram en ny översiktsplan utifrån dagens förutsättningar skulle handlingen troligen bli en traditionell pappers/PDF-handling.

Boverket har ett pågående arbete att sätta ramarna för hur den digitala informationen ska redovisas vilket troligtvis kommer att tydliggöras ytterligare till 2027. Redan nu har Boverket gett rekommendationer hur översiktsplaner ska struktureras vilket kommer att påverka utformningen av alla översiktsplaner.

Uppföljning av översiktsplanen

Uppföljning av översiktsplanens aktualitet utifrån kommunens ställningstaganden har skett via en workshop där tjänstepersoner med tvärsektionell erfarenhet deltog.

En politisk referensgrupp bildades även, kommunfullmäktigeberedning för översiktlig planering, för att ge en politisk synvinkel på översiktsplanens ställningstaganden. Alla partier i kommunfullmäktige fanns representerade i denna beredningsgrupp.

Lov- och planärenden

Generellt framkommer det att översiktsplanen ger stöd i plan- och lovärenden vilket är en viktig aspekt som översiktsplanen ska uppnå. Det framkommer dock att översiktsplanen har välgjorda kartor men hänvisning i text är ibland fel vilket kan leda till tolkningsproblem.

I ett framtida läge bör det utredas om den nya sträckningen av E22:an kommer leda till nya utvecklingsområdesbehov. Generellt skulle översiktsplanen bli lättare att tolka om det fanns ställningstaganden kring prioriteringar om kommunens orter och stråk.

I samma anda skulle översiktsplanen bli ett ytterligare stöd i regionala sammanhang om Valdemarsvik tydliggjorde hur kommunen ser på sin utveckling i relation till region Östergötland och närliggande kommuner. Till exempel vilka pendlingsstråk utanför kommunens gränser som är viktiga för Valdemarsviks utveckling, koppling mot Åtvidaberg har lyfts specifikt.

Valdemarsvik är en skärgårdskommun med många begränsningar i hur skärgården kan utvecklas då stora delar av skärgården omfattas riksintresse för försvarsmakten och kulturmiljövård samt strandskyddsregleringar. Översiktsplanen redovisar vilka öar och områden som är lämpliga att pröva för ny bebyggelse, men översiktsplanen skulle tydligare kunna redovisa hur skärgården kan utvecklas trots alla begränsningar.

Kaggebo – Vindö – Skeppsgården är inte utpekad i kartmaterialet vilket ses som en brist då Kaggebo är ett stort fritidsbostadsområde i Valdemarsvik och för skärgården.

Det skulle även vara bra om kommunens syn på jordbruksmark framgår tydligare. Enligt praxis blivit en hårdare prövning för att bevilja exploatering som innebär att brukningsvärd jordbruksmark ianspråk tas vilket stället högre krav på kommunernas ställningstagande kring lämplig exploatering kontra livsmedelsproduktion.

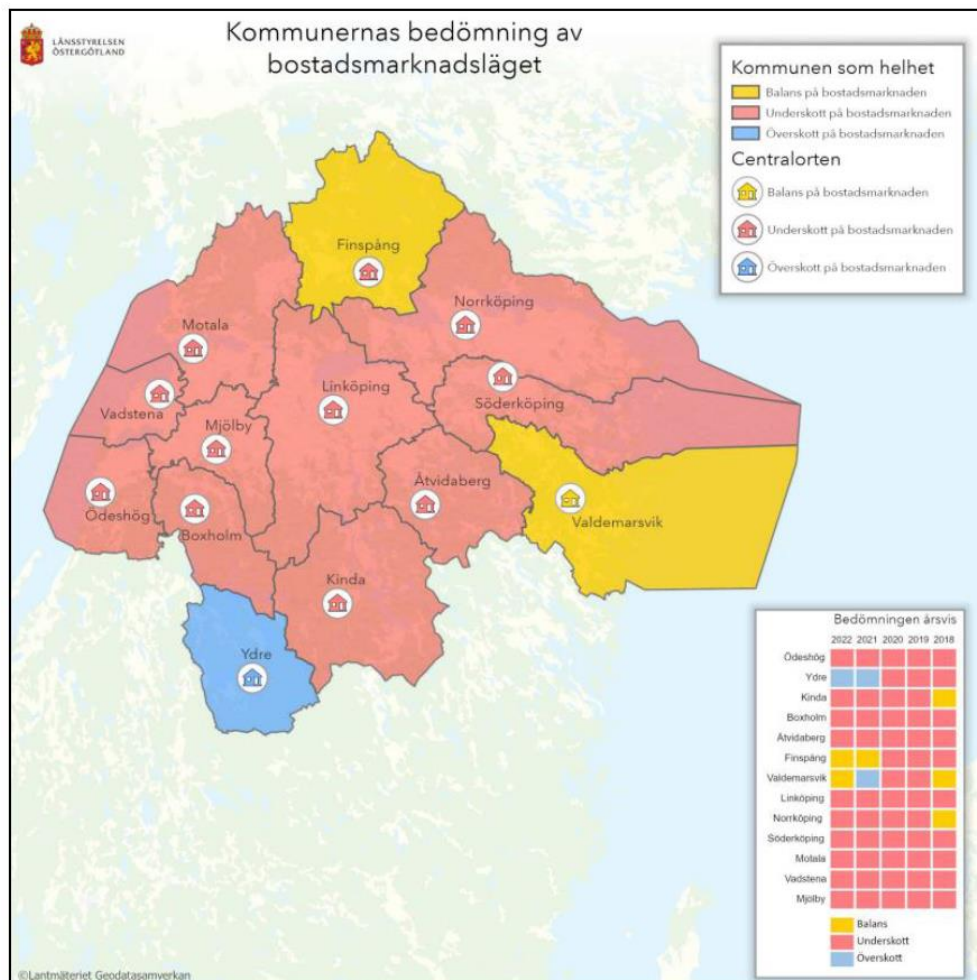
Översiktsplanen behandlar sin syn på vindkraftsproduktion som energislag. Det har framkommit att kommunen skulle kunna vara tydligare i ställningstagande kopplat till vindkraft till havs, solenergianläggningar och kärnkraftverk.

Det har även framkommit att markreservat för samhällsfastigheter; till exempel skolor och förskolor skulle kunna redovisas i översiktsplanen för att säkerställa ett strategiskt läge kring placering och markbehov.

Kommunens redovisade utvecklingsområden skulle även vara kunna peka ut mer ”attraktiva” områden än vad som redovisas i nuläget. Vad som anses som attraktivt har inte framkommit i de dialogarbeten som genomförts.

Bostadsbyggandet

I rapportering kopplat till kommunernas bedömning av bostadsmarknadsläget har Valdemarsviks kommun rapporterat under 2022 att bostadsmarknaden är i balans. Denna bedömning har dock pendlat genom åren från att 2018 vara i balans, 2019–2020 varit underskott och 2021 funnits ett överskott på bostadsmarknaden.

Figur 2 Östergötlands kommunernas bedömning av bostadsmarknadsläget. (Bild tagen från Juni strategis Omvärlds- och marknadsrapport Q3 2022)

I översiktsplanen framgår det att bostadsbehovet för kommunen ligger 15–25 bostadsenheter per år och att kommunens planberedskap inte är tillräckligt för att matcha behovet.

Enligt statistik skickad till Statistiska centralbyrån har det byggts sammanlagt 45 lägenheter sedan översiktsplanen antogs. Uppgifterna är baserats på årsbasis och rapporteras till SCB årligen.

I genomsnitt innebär det cirka 11,5 lägenheter per år mellan perioden 2018–2021 vilket inte är tillräckligt för att matcha det uttryckta bostadsbehovet.

Färdigställda lägenheter i nybyggda hus efter region, hustyp och år					
		2018	2019	2020	2021
Valdemarsvik	flerbostadshus	0	24	0	0
	småhus	4	5	8	4

Figur 3 Sammanställning av färdigställda lägenheter i flerbostadshus och småhus mellan 2018 - 2021 (Källa: SCB. Hämtad 2022-12-01)

Valdemarsvik har planlagd mark för bostadsändamål som inte har genomförts. Kommunen har dock inte mycket markreserv som är planlagd för bostäder eller något aktivt arbete med strategiskt markförvärv, dock pågår arbete med markanvisning. Bostadsutvecklingen sker därmed utifrån de behov marknaden ser och enskilda intressen att ansöka om att upprätta detaljplaner.

Valdemarsvik har ett antal pågående detaljplaneärenden pågående, dessa redovisas på kommunens hemsida. De bedöms vara i linje med intentionerna med gällande översiktsplan.

Sedan översiktsplanen antogs har specifikt två detaljplaner fått laga kraft som bedöms ligga in översiktsplanens utvecklingsområden; detaljplan för Hummelvik 1:1 i Gryt och detaljplan för Kägglå 1:13 i Valdemarsvik tätort. I övrigt finns det många utvecklingsområden kvar att pröva för detaljplaner.

Befolkningsstatistik 2015 - 30 september 2022							
2015	2016	2017	2018	2019	2022	2021	2022-09-30
7747	7809	7920	7956	7873	7737	7660	7616

Miljökonsekvensbeskrivning

Enligt 6 kapitlet i Miljöbalken ska kommunen skaffa sig kunskap om den betydande miljöpåverkan som planens genomförande faktiskt innebär. Detta för att kommunen tidigt ska få kännedom om en betydande miljöpåverkan som tidigare inte identifierats så att lämpliga åtgärder för avhjälpande kan vidtas.

Översiktsplanen föreslår att kommunens uppföljning ska ske inför aktualitetsprövning, vilken hädanefter har fått benämningen planeringsstrategi.

Uppföljning ska ske genom årlig rapportering av tillstånden av luftkvalitet till Östergötlands luftvårdsförening och kommunens vattenförekomster till Vattenmyndigheten. Utöver det bör kommunen utvärdera bestämmelserna gällande riktlinjer för hälsa och miljö.

Generellt är bedömningen att översiktsplanen saknar en tydlig genomförandeplan för hur uppföljning av översiktsplanen ska genomföras och vem som har ansvarar för de olika delarna i genomförandet.

Miljö kvalitetsnormer

Miljökontoret framför att riktvärden för luftkvalité följs men att den årliga rapporteringen sker numera till Östra Sveriges luftvårdsförbund. Det sker ingen rapportering till Vattenmyndigheten.

I översiktsplanen framgår det att fem sjöar inom kommunen har stora problem med övergödning att kommunen beviljats tidsfrist till 2021 respektive 2027 för att uppnå god ekologisk status. Enligt VISS har följande sjöar följande status:

- Byngaren: ej god ekologisk status
- Djupsjön: måttlig ekologisk status
- Ken: god ekologisk status
- Rammsjön: måttlig ekologisk status
- Rånen: måttlig ekologisk status

Förorenade områden

I Valdemarsviks kommun finns det många förorenade områden till följd av den garveri- och läderbehandlingen samt mässing- och kopparslagstillverkningen som har funnits på olika platser inom kommunen.

Sedan översiktsplanen antogs har fler förorenade områden identifierats och ett antal undersökningar har genomförts (Sjöhuset, Spånskivedeponin, Garvarehuset, Inre Hamnen, Kolplan). Hanteringsplaner har även tagits fram för Inre hamnen och för Gusum samhälle.

I och med att ytterligare områden har identifierats sedan översiktsplanen antogs saknas det därmed information i översiktsplanen. Det finns dock kartsystem (länsstyrelsens Östgötakarta) som kontinuerligt uppdateras. Vid upprättande av till exempel detaljplaner är det alltid rekommenderat att kolla i olika myndigheters kartsystem för att få uppdaterad information.

Kommunens övergripande strategiska arbete med förorenade områden skulle dock kunna inkluderas tydligare i översiktsplanen.

Lagkrav enligt plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen (SFS 2010:900) reglerar formerna för hur en översiktsplan ska tas fram men även vad som är grunddragen för innehållet. Nedan kommer en sammanställning kring innehållet i översiktsplan i enlighet med plan- och bygglagen och förvaltningens bedömning kring dess uppfyllelse.

Förklaring:

Uppfylls	Uppfylls delvis	Uppfylls inte
----------	-----------------	---------------

Lagrum (PBL)	Krav	Bedömning och status
3 kap 3 §	Kommunen ska redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen.	Uppfylls: Översiktsplanen redovisar markanvändningen både via kommunövergripande kartor men även inom en mer detaljerad nivå inom området på tätorter där det krävs en större detaljeringsgrad. Dessa är Valdemarsvik, Gusum, Ringarum och Gryt-Fyrudden. Utöver önskad utvecklingsinriktning visar även översiktsplanen vilka planeringsunderlag som man behöver förhålla sig till.
3 kap 3 §	Grunddragen ska framgå av en karta	Uppfylls: Mark- och vattenanvändningen redovisas på kartbilagorna 1 – 14.
3 kap 3 §	Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och besvaras.	Uppfylls delvis: Översiktsplanen redovisar ett antal tätorter inom vilken bebyggelseutveckling anses som mest sannolik. Detaljerade markanvändningskartor finns för dessa tätorter, men även generella ställningstaganden kring relevanta ämnesområden som till exempel bygglovsbefriade åtgärder. I kapitlet 5.7 Kulturmiljö beskrivs kommunens kulturmiljöer. Det finns även ett politiskt uppdrag om att ta fram ett separat kulturmiljöprogram som inte är genomfört. Översiktsplanen belyser inte kommunens ställningstagande kring gestaltad livsmiljö.
3 kap 4 §	Kommunen ska i översiktsplanen redovisa för de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut om bland annat detaljplaner, förhandsbesked och bygglov.	Uppfylls: Allmänna intresse och kommunens ställningstaganden beskrivs i kapitlet 5. Allmänna intressen och riktlinjer och beskriver Areella näring och övrig mark- och vattenanvändning, Vindkraft, Vattenmiljö, Naturmiljö, Friluftsliv, Strandskydd, Kulturmiljö och Miljö- och riskfaktorer.
3 kap 4 §	Riksintressena enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken ska alltid redovisas.	Uppfylls delvis: Riksintressena redovisas på ett övervägande bra sätt i översiktsplanen. Sedan planen antogs har dock vissa förändring skett i utpekandet av riksintressen i kommunen. Översiktsplanen uppger därmed i viss mån felaktig information.
3 kap 4 §	Av planen ska det framgå hur kommunen anser att riksintressen ska tillgodoses.	Uppfylls: Riksintressen som finns i Valdemarsviks kommun redovisas och kommunen har följande ställningstaganden kopplat till riksintressen:

		<ul style="list-style-type: none"> - Kommunen gör insatser inom VA för att leva upp till målet Östersjöns ledande miljökommun. - Verka för en aktiv skötsel av natur- och kulturområden. - Beaktande av natur- och kulturvärden vid kommunal planering och tillåtandegivning. - Säkerställa att riksintressen för natur, friluftsliv och kultur tillgodoses. <p>Det finns även kompletterande bedömningar kring hur översiktsplanen påverkar riksintressen i miljöbedömningen och i kapitel 5.</p>
3 kap 4 §	Av planen ska det framgå hur kommunen anser att gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas.	<p>Uppfylls:</p> <p>Enligt miljöbalken finns det sex olika miljökvalitetsnormer (MKN) som berör tre ämnesområden; utomhusluft, buller och status på vatten samt havsmiljö.</p> <p>I översiktsplanen har Valdemarsviks kommun gjort bedömningen att det är främst MKN för vatten som kommun har brister inom.</p> <p>Ett åtgärdsprogram har tagits fram av Vattenmyndigheten och kommunen ska årligen rapportera till vattenmyndigheten.</p> <p>Genomförandet av översiktsplanen bedöms inte negativt påverka miljökvalitetsnormerna.</p>
3 kap 5 §	Av översiktsplanen ska även följande framgå hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.	<p>Uppfylls delvis:</p> <p>Det långsiktiga behovet av bostäder och hur kommunen avser att tillgodose behovet framgår via kapitel 3.3 Bostadsförsörjning. Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska tas fram varje mandatperiod men är inte genomfört.</p>
3 kap 5 §	Av översiktsplanen ska även följande framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella, och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.	<p>Uppfylls delvis:</p> <p>Översiktsplanen belyser relevanta regionala och nationella klimatmål, till exempel Sveriges 16 miljömål.</p> <p>Agenda 2030 står inte beskrivet i översiktsplanen vilket ses som en brist.</p>
3 kap 5 §	Av översiktsplanen ska även följande framgå sådana områden för landsbygds-utveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.	<p>Uppfylls:</p> <p>Det finns ett flertal landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen (LIS-områden) utpekade i översiktsplanen och det framgår kommunens syn till varför dessa är utpekade.</p>
3 kap 5 §	Av översiktsplanen ska även följande framgå kommunens syn på risken för skador på den	<p>Uppfylls delvis:</p> <p>Att kommunen ska ge sin syn på klimatrelaterade skador på den byggda miljön är en lagstiftning som har tillkommit efter att</p>

	byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade. Samt hur sådana risker kan minska eller upphöra.	översiktsplanen antagits. Det har dock varit en praxis i många år att redovisa klimatrelaterade risker vilket Valdemarsviks kommuns översiktsplan även gör. I översiktsplanen framkommer det även att utbyggnadsområden har reviderats utifrån dessa risker. I jämförelse med andra kommuners översiktsplaner som har tagits fram efter lagändringen gör förvaltningen bedömningen att gällande översiktsplan för Valdemarsvik är tillräcklig gällande denna punkt. Länsstyrelsen har dock i sitt planeringsunderlag kommunicerat att kommunen behöver se över riktlinjerna kopplat till översvämning och havsnivåhöjning.
3 kap 5 §	Av översiktsplanen ska även följande framgå om översiktsplanen avviker från en regionalplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen.	Uppfylls: Region Östergötland har ingen regionalplan och kommunen uppfyller därmed lagkravet. Översiktsplanen redovisar i övrigt hur kommunen ställer sig till regionens planeringsstrategier. Målbilder, planer och program ändras dock över tid och exempelvis det regionala utvecklingsprogrammet har ersatts av regionala utvecklingsstrategin.
3 kap 5 §	Av översiktsplanen ska även följande framgå sådana områden och verksamheter som angår i två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.	Uppfylls: Översiktsplanen redovisar mellankommunala intressen av betydelse. Enligt granskningsutlåtande för översiktsplanen framgår det inga synpunkter om att Valdemarsviks kommun har bortsett från några mellankommunala eller regionala områden eller verksamheter av betydelse.

Bedömning av översiktsplanens aktualitet

Översiktsplanen uppfyller kraven om att vara stöd för plan- och lovärenden och pekar i generella drag ut en lämplig utvecklingsriktning.

Översiktsplanen bedöms även uppfylla alla lagkrav enligt PBL.

Enligt de interna diskussionspunkterna har det diskuterats om översiktsplanen pekar ut lämpliga utvecklingsområden. De bevilja planbesked och pågående detaljplaneärenden som kommunen jobbar med är i linje med översiktsplanen. Exploatörer har därmed till detta tillfälle inte velat pröva områden som kommunen inte har pekat ut i översiktsplanen. Kommunen kan vid dessa tillfällen fortfarande pröva detaljplaner som bedöms vara i strid med intentionerna i översiktsplanen om det ändå bedöms som lämpligt.

Översiktsplanen har varit gällande i en mandatperiod och bedöms inte vara genomförd till den grad som kräver en ny översiktsplan. Utvecklingsområdena som är utpekade är i stora drag orörda. Utifrån utvecklingstakten i Valdemarsvik gör förvaltningen bedömningen att mer tid behövs för att verkställa översiktsplanens ambitioner.

Arbetet med planeringsstrategin har redovisat vissa brister i underlaget. Förvaltningens bedömning är att dessa brister inte är tillräckligt stora för

att revidera översiktsplanen men är viktiga att beakta vid det tillfälle översiktsplanen görs om.

Vid ett framtida arbete med en ny översiktsplan behöver kommunen göra en förnyad bedömning kring hur kommunen ska/vill stärka stråk utanför kommunens gränser. I och med att översiktsplanen fungerar i övriga aspekter för förvaltningen bedömningen att denna fråga i sig inte utgör skäl till att revidera hela översiktsplanen.

Det har efterfrågats ytterligare ställningstagande inom ett flertal sakområden. För att bemöta dessa efterfrågningar finns det några vägar framåt.

För efterfrågan om markreservat för samhällsservice krävs det att fastighetskontoret tillsammans med berörda förvaltningar utreder förutsättningar och behov för samhällsservice inför ett framtida översiktsplanearbete.

För geografiska områden som bedöms saknas i översiktsplanen är det möjligt att ta fram en fördjupad översiktsplan (FÖP).

Kaggebo – Vindö – Skeppsgården skulle kunna pekas ut med en FÖP, dock är bedömningen att det inte finns någon större exploateringsvilja i området i nuläget som gör att en FÖP behövs. Kommunen har ett pågående arbete att ta fram en etableringsstrategi tillsammans med ett serviceprogram där Kaggebo – Vindö – Skeppsgården ska utredas vidare. Det finns därmed möjlighet att lyfta in Kaggebo – Vindö – Skeppsgården i andra kommunala strategiska dokument för att stärka Kaggebo – Vindö – Skeppsgården.

Översiktsplanen berör vindkraftverk, främst på land, och inte de övriga energislagen. För att hantera ett specifikt temaområde som berör hela kommunen är det möjligt att ta fram en tematisk översiktsplan (TÖP).

Genom en TÖP för energitillverkning skulle kommunens ställningstagande kring olika energislag tydliggöras. Valdemarsviks kommun har fått ett fåtal förfrågningar om solcellsparkar och dessa har handlagts men behöver en större handpåläggning för att göra en lämplighetsbedömning. Det samma gäller om det skulle komma in förfrågningar om vindkraftverk till havs eller kärnkraftverk. Inga sådana förfrågningar har dock inkommit och förvaltningen ser att denna fråga kan avvaktas till när en ny översiktsplan arbetas fram.

Fördjupad översiktsplan	Tematisk översiktsplan
Lämpligt att använda för att utreda samband, åtgärder och konsekvenser inom ett avgränsat geografiskt område och med betydligt högre detaljeringsgrad, än den kommuntäckande översiktsplanen.	Lämpligt för att utreda konsekvenser och formulera ställningstaganden för ett temaområde som omfattar hela kommunens yta. Exempelvis är arkitekturstrategi och vindkraft vanliga tillägg.

Slutsats och rekommendation

Förvaltningens bedömning efter det utredande arbetet är att översiktsplanen aktuell och fungerar som stöd för kommunen i mark- och vattenanvändningsfrågor.

Den tidigare översiktsplanen var från 1990-talet och gällande översiktsplanen har varit gällande i en mandatperiod. Bedömningen är att gällande översiktsplan behöver mer tid för intentionerna att genomföras och få genomslag.

Planeringsstrategin har belyst brister i översiktsplanen och förändrade förutsättningar men bedömningen är att dessa i stora drag inte påverkar översiktsplanens aktualitet så att en ny översiktsplanen behöver framarbetas.

Det bedöms inte möjligt att enbart göra redaktionella revideringar i översiktsplanen, utan då behöver översiktsplanens alla ställningstagande prövas på nytt i enlighet med plan- och bygglagen. En ny bedömning kommer göras vid nästkommande planeringsstrategi hur dessa brister har påverkat kommunens arbete.

I arbetet med planeringsstrategin har det framkommit förändrade förutsättningar kring digitala översiktsplaner. För att uppnå regeringens övergripande mål om en digital samhällsbyggnadsprocess behöver Valdemarsviks kommun bygga upp en digital infrastruktur som möjliggör digitala översiktsplaner.

Vid en ny översiktsplan behöver Valdemarsviks kommun även ta ställning till *Vision Valdemarsvik 2025*.

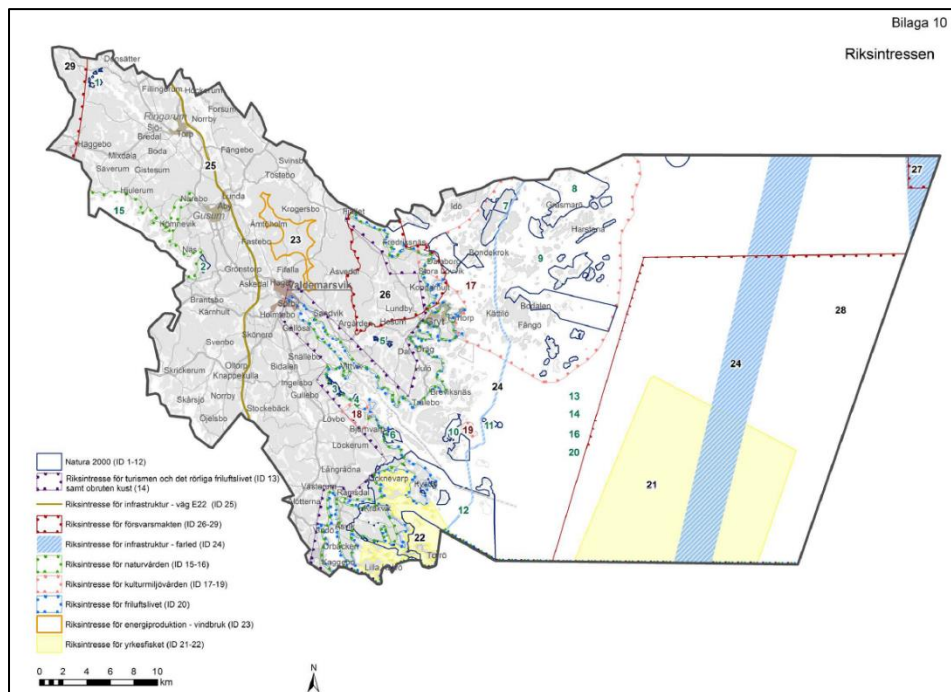
Det pågår flera strategiska arbeten i Valdemarsviks kommun som kommer bidra till översiktsplanen i ett framtida arbete. Två av dessa är etableringsstrategi och vattentjänstplan. Det vore av nytta för översiktsplanen att dessa arbeten avslutas innan ett nytt översiktsplanearbete påbörjas.

Genom att kulturmiljöprogrammet och naturvårdsprogrammet inte har antagits innebär det att översiktsplanens beskrivna uppdrag inte har genomförts. Förvaltningen anser att det vore bra om det tillförs medel för att slutföra dessa program.

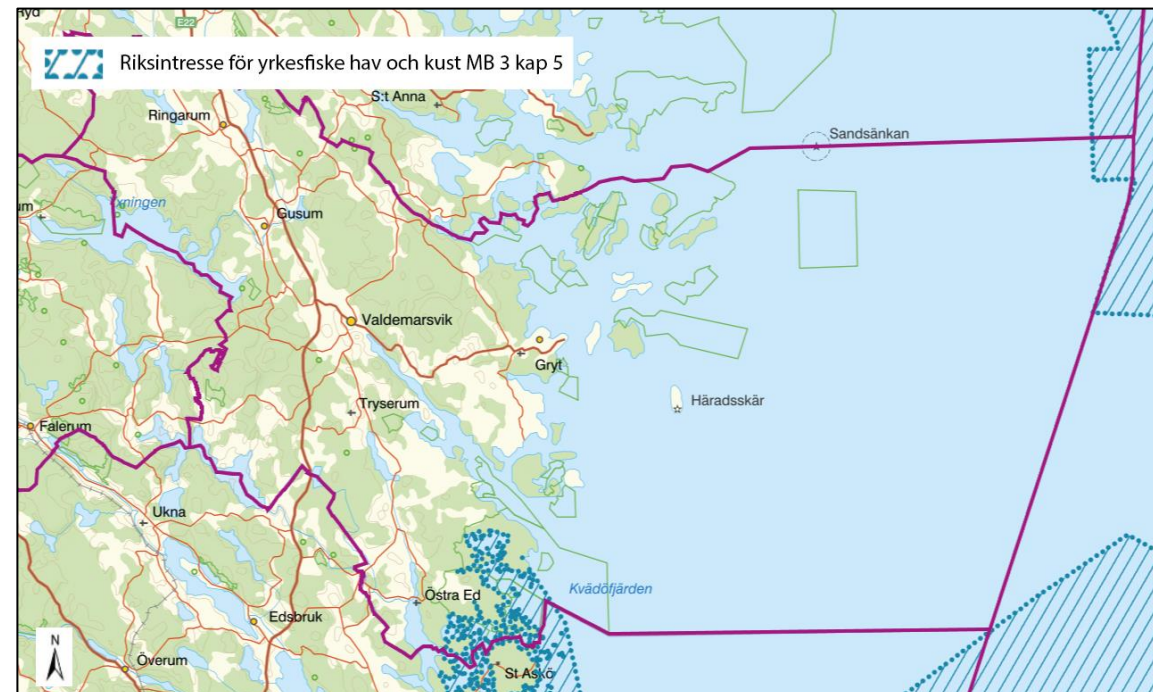
Förvaltningens rekommendation till beslut till kommunfullmäktige utifrån planeringsstrategin är:

- Förklarar översiktsplan för Valdemarsviks kommun aktuell i enlighet med PBL 3 kap. 23 - 25 §.
- Ger plan- och bygglovskontoret i uppdrag att efter varje ordinarie val upprätta en planeringsstrategi, om inte en ny översiktsplan antas. Detta arbete ska ingå i verksamhetsplaneringen kontinuerligt.
- Upphäver uppdraget om att ta fram ett planprogram för Fyrudden/Ekön.

Bilaga 1. Skillnader i riksintresse för yrkesfiske från att översiktsplanen antogs

Figur 5 Bilaga 10 ur översiktsplan som visar riksintresse för yrkesfiske i gula markeringar

Figur 4 Riksintressen för yrkesfiske enligt länsstyrelsens karttjänst i blå markering (2022-12-02)

Bilaga 2. Skillnader i riksintresse för friluftsliv sedan översiktsplanen antogs

Bilaga 12

Friluftsliv

